

Η Τουρκία στον 20^ο αιώνα

Ενότητα 3:

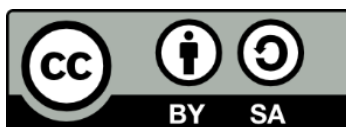
Δημήτριος Σταματόπουλος

Τμήμα Βαλκανικών, Σλαβικών και Ανατολικών
Σπουδών

Άδειες Χρήσης

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons. Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Παραλλαγές του Οθωμανικού αυτοκρατορικού εθνικισμού

Σύστημα Μιλλέτ

A) Οθωμανισμός

Πρώτο ρεύμα μεταρρυθμίσεων:

φορείς Σουλτάνοι, όπως ο
Σελίμ Γ΄ (1789-1806) και
Μαχμούτ Β΄ (1807-1839)

1856: Επινόηση ή επαναδιοργάνωση των μιλλέτ;

Δεύτερο ρεύμα μεταρρυθμίσεων:

1856-1876: Οθωμανισμός (φορείς: εκπρόσωποι της πολιτικής γραφειοκρατίας και κυρίως οι Μεγάλοι Βεζίρηδες: Μεχμέτ Ρεσίτ πασά, Ααλή πασά, Φουάτ πασά):

Στόχος: η νέα «εθνική» ταυτότητα («Οθωμανική») που να πάνω βασίζεται στις υπάρχουσες θρησκευτικές

Νέοι Οθωμανοί (1867-1878):

«εσωτερική αντιπολίτευση» του Οθωμανισμού (Σινασί, Ναμίκ Κεμάλ, Αλί Σουαβί):

- **Σινασί:** εκπρόσωπος του δυτικού ορθολογισμού του 18^{ου} αιώνα, φίλος του Ααλή πασά.
- **Ναμίκ Κεμάλ:** Στάση έναντι του Ισλάμ ως μη αντιπαρατιθέμενου στον εκσυγχρονισμό (κοινοβουλευτισμός, αντιπροσωπευτικό σύστημα

διακυβέρνησης). Ομοιότητες με το ιδεολογικό σχήμα που διαμόρφωσε ο Αλ Αφγκανί για τον υπόλοιπο μουσουλμανικό κόσμο.

Ευρεία χρήση στο έργο του των όρων:

- hürriyet (=ελευθερία),
 - vatan (=πατρίδα) αλλά και
 - ümmet (=θρησκευτική κοινότητα),
 - millet (= “έθνος”)
 - Türk, (= Τούρκος)
 - kavim (=φυλή),
 - mezhep (=αίρεση, θρησκεία, δόγμα)
- **Αλί Σουαβί (1839-1878):**
 - “άμεση ισλαμική δημοκρατία” χωρίς προσφυγή σε κοινοβουλευτικούς θεσμούς, και
 - **πρόδρομος του Παντουρκισμού** (χρήση του όρου, αίτημα για κωδικοποίηση νόμων στην τουρκική γλώσσα, σχέση με άλλους τουρκικούς λαούς)

Οθωμανισμός (Osmanlılık ή Osmanlıcilik):

- ιδεολογικό ρεύμα που αναπτύχθηκε πριν από την πρώτη συνταγματική περίοδο της οθωμανικής αυτοκρατορίας (1839-1876).
- Οι εκπρόσωποι του Οθωμανισμού (κυρίως μέλη της Οθωμανικής γραφειοκρατίας, όπως οι μεγάλοι βεζίρηδες, Mustafa Reşid paşa, Âli paşa, Fuad paşa) επηρεάστηκαν ιδιαίτερα από τις ιδέες των φιλοσόφων του Γαλλικού Διαφωτισμού όπως ο Montesquieu και Rousseau, τη Γαλλική επανάσταση, αλλά και το βρετανικό συνταγματικό μοντέλο.
- Ο Οθωμανισμός διακήρυσσε την ισότητα, την ισονομία και την ισοπολιτεία όλων των υπηκόων της αυτοκρατορίας και βρήκε την πολιτική έκφρασή του στα δύο αυτοκρατορικά διατάγματα του Hatt-ı Şerif (Ιερό Διάταγμα, 1839) και Hatt-ı Hûmayûn (Αυτοκρατορικό

Διάταγμα, 1856). Η πρωτοβάθμια εκπαίδευση, η στρατολογία, ο κεφαλικός φόρος και η στρατιωτική θητεία επρόκειτο να εφαρμοστούν σε μη-μουσουλμάνους και μουσουλμάνους με βάση την αρχή της ισότητας. Το Hatt-ı Hûmayûn του 1856 διακήρυξε την πλήρη ισότητα ανεξαρτήτως θρησκείας, εθνότητας και φυλής, ενώ ο νόμος περί υπηκοότητας (1869), δημιούργησε μια κοινή οθωμανική υπηκοότητα ανεξάρτητα από θρησκευτικό ή εθνικό αυτοπροσδιορισμό

- Ωστόσο ο Οθωμανισμός είχε αντιφατικά αποτελέσματα: στα μη μουσουλμανικά μιλλέτ (Ορθόδοξο, Αρμενικό, Εβραϊκό) θεωρήθηκε ως βήμα προς την άρση των παραδοσιακών προνομίων τους. Από την άλλη, οι μουσουλμάνοι τον αντιμετώπισαν ως απώλεια της ανώτερης θέσης τους μέσα στην Οθωμανική κοινωνία.